

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Інституту
історії України НАН України
від 25.09.2018 р., протокол № 8

Голова вченої ради,
академік НАН України

Смолій В.А.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*«Актуальні проблеми воєнно-історичних досліджень
та історичної пам'яті»*

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Київ – 2018

Розробники силябусу:

Гарант освітньої програми:

Пастушенко Т.В.

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВОЄННО-ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

Вибіркові навчальні дисципліни.

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

ВИКЛАДАЧ: Пастушенко Тетяна Вікторівна, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця, відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України;

Маєвський Олександр Олегович, кандидаг історичних наук, старший науковий співробітник, відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України

Тел. роб. +38(044)278-60-97

E-mail: tetianka.p@gmail.com; alexandermaievskyi@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=49TkSDIAAAAJ>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=jE6Lz5gAAAAJ&hl=ru>

<http://resource.history.org.ua/person/0000547>

<http://resource.history.org.ua/person/0000720>

<https://www.nas.gov.ua/UA/PersonalSite/Pages/default.aspx?PersonID=0000018115>

<https://www.nas.gov.ua/UA/PersonalSite/Pages/default.aspx?PersonID=0000028416>

<https://independent.academia.edu/TetianaPastushenko>

<https://orcid.org/0000-0001-9926-3270>

<https://orcid.org/0000-0003-4052-9438>

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Аудиторних занять: 48 академічних годин (16 лекційних і 8 семінарів по 2 академічні години); дві контрольні (модульні роботи) роботи – 4 академічні години; консультація та іспит – 4 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 64 години.

Форма підсумкового оцінювання: іспит.

АНОТАЦІЯ

Анотація курсу

Навчальний курс «Актуальні проблеми воєнно-історичних досліджень та історичної пам'яті» розрахований на слухачів (аспірантів), які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Курс складається із двох змістовних модулів та побудований за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Навчальний курс безпосередньо пов'язаний з навчальними та вибірковими курсами спеціальних історичних дисциплін, середньовічної, глобальної історії. У цьому курсі пропонується на основі вивчення історії війська та воєнпоказати інші аспекти історії, а саме вплив війни та армії на суспільство, культуру, мистецтво, політику та пам'ять різних держав та сучасної України.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння знань про воєнну історію та розвиток комплексу новітніх напрямків історичних досліджень, як то студії пам'яті, візуальна історія, усна історія.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити слухачів з дослідницькими можливостями, дисциплінарним статусом, теоретичними засадами, методологічним інструментарієм воєнної історії та сучасних методик дослідження як усна, візуальна історія, студії пам'яті. Показати на прикладі документування подій сучасної війни росії проти України роль цих нових методів збору джерел та досліджень.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 3	Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних проблем, глибинного усвідомлення суспільних процесів, причино-наслідкових зв'язків.
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та очищення історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибинне розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства, обізнаність з основними науковими напрямами та науковими школами.
ФК 4	Навички із застосування спеціального інструментарію з

	метою відбору, аналізу, інтерпретації історичних джерел, верифікації наведеної в них інформації.
ФК 5	Вміння орієнтуватися в системі збереження архівних документів, спеціальні знання з історії функціонування державної машини та особливостей діловодства різних країн в різні історичні періоди, що дозволяє виявити необхідну для дослідження джерельну базу.
ФК 6	Вміння застосовувати під час дослідження класичні та сучасні наукові методи, зокрема історичні та міждисциплінарні, адекватно визначати методику дослідження відповідно до висунутих завдань та сформульованих цілей.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокультурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Вільне володіти всім арсеналом знань про минуле людства, закони і тенденції розвитку суспільства, інструменти та практики його вивчення.
ПРН 2	Знати основні теорії, ідеї, концепції, напрямки історичних досліджень як класичних, так і новітніх, зокрема локальної історії, регіоналістики, просопографії, усної історії, інтелектуальної історії тощо.
ПРН 3.	Опанувати сучасну термінологічну систему та понятійний апарат історичної науки і соціогуманітаристики
ПРН 4	Уміти збирати, опрацьовувати та зберігати наукову інформацію за допомогою сучасних інформаційних технологій.
ПРН 5	Уміти відбирати, аналізувати, класифікувати джерела для здійснення наукового дослідження, визначати рівень їхньої достовірності та інформативності, верифікувати наведені в них відомості.

ПРН 6	Втілювати в історичному дослідженні вже існуючі теоретичні розробки, визначати наявні проблеми, шукати шляхи їхнього розв'язання.
ПРН 8	Уміння обирати методологічний інструментарій та стратегічні підходи відповідно до особливостей наукового дослідження, його мети та завдань, розглядати проблему.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари, підсумковий модульний контроль (контрольні роботи) та іспит	Самостійна робота
Модуль 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВОЄННО-ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ					
1	<i>Вступ до воєнної історії (Military History, History of Warfare)</i>	6	2	2	2
2	<i>Глобальна історія воєн. Імперії та війна</i>	6	2	2	2
3	<i>Українська військова історія</i>	5	2	1	2
4	<i>Соціальна історія воєн. Війна і гендер</i>	5	2	1	2
5	<i>Війна і пам'ять (Теоретичні питання пам'яті: колективна, історична пам'ять, комунікативна, культурна пам'ять)</i>	5	2	1	2
6	<i>«Радянський концепт «Великої вітчизняної війни» та пам'ять про</i>	5	2	1	2

	<i>Другу світову війну в Україні»</i>				
7	<i>Пам'ять про війну в ритуалах, церемоніях, меморіалах і музейних експозиціях</i>	5	2	1	2
8	<i>Історична пам'ять, історична політика та історичні травми</i>	5	2	1	2
	<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>	2		2	
	Всього з модуль 1	42	8	4	16
Модуль 2. Методика воєнно-історичних досліджень					
9	<i>Війна та індивідуальна пам'ять. Вступ до усної історії</i>	5	2	1	2
10	<i>Усна історія в Україні</i>	5	2	1	2
11	<i>Типи інтерв'ю. Методика запису біографічного інтерв'ю</i>	5	2	1	2
12	<i>Підготовка усноісторичних проєктів. Форми презентації результатів дослідження</i>	5	2	1	2
13	<i>Війна і культура. Вступ</i>	5	2	1	2

	<i>до візуальної історії</i>				
14	<i>Війна в плакаті та політичній карикатурі</i>	5	2	1	2
15	<i>Війна і мистецтво фотографії</i>	5	2	1	2
16	<i>Війна й кіно-відео мистецтво</i>	5	2	1	2
	<i>Підсумковий модульний контроль (контрольна робота)</i>	2	-		-
	Всього за модуль 2	42	8	8	16
	<i>Письмова робота – дослідницька студія</i>	38	-	-	38
	<i>Підсумковий контроль (консультація та іспит)</i>	4	-	4	-
	Разом за курс	120	32	24	64

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
Модуль 1		
Семінар 1	Українська військова історія у контексті глобальної історії війн 1. Військова справа на території України у давні часи та система степового війська 2. Українське козацьке військо в контексті нового способу ведення збройної боротьби в Європі 3. Становлення українських збройних сил в	2

	<p>контексті Визвольних змагань 1917 - 1921 рр.</p> <p>4. Збройні сили України та нові технології XXI століття</p> <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія Українського війська / Авт.: К. Галушко, В. Павлов, М. Відейко та ін. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016, 416 с. 2. Історія українського війська : підруч. / П. Ткачук, С. Сидоров, А. Харук та ін. – Львів : Нац. акад. сухопут. військ, 2017. – 406 с. 3. Воєнно-історичний опис російсько-української війни. Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних Сил України. 2022 	
Семінар 2	<p>Соціальна історія воєн. Війна і гендер</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальні стереотипи щодо ролі жінки у суспільстві та під час війни. 2. Жінка у війську в історичній ретроспективі 3. Жінки у сучасній війні росії проти України <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство: хрестоматія /Під ред. Л. Гентош, О. Кісь. Львів: «Класика», 2003. 252 с. 2. Sjoberg L. Gender, War, and Conflict. Cambridge: Polity, 2014. 240 p. [e-book] 3. Байдак М. Втеча і повернення: українки в лавах Січових стрільців // Україна Модерна. 2016. URL: https://uamoderna.com/md/baidak-women-and-war 4. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні : Гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства / за наук. ред. Г. Грінченко, К. Кобченко і О. Кісь. Київ: ТОВ «Арт-книга», 2015. 336 с. URL: https://ua.boell.org/uk/2018/11/08/zhinki-centralnoyi-ta 	2

	shidnoyi-ievropi-u-drugiy-svitoviy-viyni	
Семинар 3	<p>Війна й політика пам'яті. Теоретичні питання пам'яті</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке колективна пам'ять, які зараз актуальні питання обговорюються в науковому середовищі 2. Комунікативна пам'ять, що це означає і хто запропонував цей термін? 3. Історична пам'ять, що входить до цього поняття? <p><i>Література:</i></p> <p><i>Хальбваск М. Коллективная и историческая память // «Неприкосновенный запас». 2005. №2–3 (40–41)</i></p> <p><i>Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ, 2014. С. 188–257.</i></p> <p><i>Ассман А. Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика. Москва: НЛО, 2014. С. 12–36.</i></p> <p><i>Bell D. S. A. Mythscapes: memory, mythology, and national identity // The British Journal of Sociology. Volume 54. Issue 1. March 2003. P. 63–81.</i></p> <p><i>Шацька Б. Минувле – пам'ять – міт / Пер. О. Герасима, ред. А. Павлишина. Чернівці: Книги – XXI, 2011.</i></p> <p><i>Капштайнер В. Поиск смысла в воспоминаниях: методологическая критика исследований коллективной памяти / Отрывки из статьи // Уроки истории. XX век: http://urokiistorii.ru/memory/conf/52222</i></p> <p><i>Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2012.</i></p>	2
Семинар 4	<p>Культура пам'яті про Другу світову війну в Україні</p>	2

1. Підготувати розповідь про один з об'єктів культурної пам'яті про Другу світову війну
2. Якій події присвячений цей об'єкт?
3. Як події війни він інтерпретує

Література:

Гриневич В. Війна за війну // Критика. – 2012 – червень, 6 (176). URL:

<https://krytyka.com/ua/articles/viy-na-za-viy-nu>

Журженко Т. «Чужа війна» чи «спільна Перемога»? // Критика. 2011, червень. URL:

<https://krytyka.com/ua/articles/chuzha-vivna-chy-spilna-peremoha>

Журженко Т., Льюїс С., Федор Д. Війна і пам'ять в Росії, Україні та Білорусі // Україна модерна
Додаткове читання:

Jilge W. The Politics of History and the Second World War in Post-Communist Ukraine (198/1991 – 2004/2005) // *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas München*, 2006. Band 54. P. 75.

Гриневич В. Расколота память: Вторая мировая война в историческом сознании украинского общества // *Неприкосновенный запас*. 2005. №2–3 (40– 41). URL:

<https://magazines.gorky.media/nz/2005/2/raskolotava-pamyat-vtorava-mirovaya-voyna-v-istoricheskom-soznanii-ukrainskogo-obshhestva.html>

Wylegala A. Podzielonaczyróznicowana? Jeszczeraz o pamiećispoleczncjnaUkrainie (z tozsamością w tle) // *Kultura i Społeczeństwo*, № 2 – 2015 – S. 99-116

Юрчук Ю. Незнання як зворотний бік політики пам'яті // Україна модерна

Хёслер И. Что значит «Проработка пришлого»? Об историографни Великой Отечественной войны в

	СССР и России //Неприкосновенный запас». URL: 2005. №2–3 (40–41).	
Модуль 2		
Семінар 5	<p>Війна та індивідуальна пам'ять. Пам'ять про Другу світову війну в спогадах очевидців</p> <p>1. Для обговорення учасникам буде запропоновано ознайомитися з транскриптами двох інтерв'ю з книги “Діти війни. Спогади очевидців з України та Німеччини”</p> <p>2. Які спільні сюжети можна побачити з історіях українських і німецьких оповідачів.</p> <p>3. Які слова вживають оповідачі для того, щоб назвати Другу світову війну? Як називають противника, окупанта, воїнів Червоної армії, владні інституції (німецькі/радянські)?</p> <p>Література:</p> <p>Діти війни. Спогади очевидців з України та Німеччини / Авт-упор: Ветцель П., Гулей А., Даниленко Л. та ін. Київ: Видавництво Фенікс, 2018. 352 с.</p> <p><i>Боровик М.</i> Колаборація і колаборанти в повсякденному сприйнятті мешканців України (на матеріалах усної історичної проекту «Україна в роки Другої світової війни: повсякденний досвід виживання») // Сторінки воєнної історії України. 2013. №. 16. С. 156–167.</p> <p><i>Ассман А.</i> Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика. Москва: НЛЮ, 2014. С. 114–128.</p> <p><i>Пастушенко Т.</i> Пам'ять про німецьку окупацію України 1941–1944: селянський досвід // Сучасні дискусії про Другу світову війну. Львів, 2012. С. 165–174.</p>	2

	<p><i>Стяжкіна О.</i> Людина в радянській провінції: освоєння (від)мови». Донецьк: ДонНУ. 296 с.</p> <p><i>Вельцер Х.</i> История, память и современность прошлого. Память как арена политической борьбы // <i>Неприкосновенный запас.</i> 2005. №2–3 (40–41)</p>	
Семінар 6	<p>Пам'ять про війну в ритуалах, церемоніях, меморіалах і музейних експозиціях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які ритуали характерні для вшанування подій військової історії 2. Церемонії вшанування подій Другої світової війни в країнах Європи 3. Підготувати розповідь про один із музеїв військової історії <p>Література:</p> <p>Старі традиції – нові церемонії святкування // <i>Український історичний журнал.</i> 2016 № 3 С.107–125.</p> <p><i>Ассман А.</i> Длинная тень прошлого. Мемориальная культура и историческая политика. Москва: НЛО, 2014. С. 136–147.</p> <p>Тематичний випуск журналу «Неприкосновенный запас». 2015. № 3 (101) та вступна стаття: <i>Габович М.</i> http://magazines.russ.ru/nz/2015/3/9g.html</p> <p>Памятник и праздник: этнография Дня Победы. URL: http://magazines.russ.ru/nz/2015/3.</p> <p><i>Коштертон П.</i> Як суспільства пам'ятають / пер. з англ. С. Шліпченко. Київ: Ніка-Центр, 2004. 184 с.</p> <p><i>Марен Р.</i> Советские массовые праздники. Москва: РОСПЭН, 2009.</p> <p><i>Ушакин С.</i> Воспоминания на публике. Об аффективном менеджменте истории. // <i>Гефнер.</i> URL: http://gefner.ru/archive/13513 (14.11.2014)</p> <p><i>Хархун В.</i> Комунізм як музейний експонат: радянська</p>	2

	<p>спадщина – об’єкт політики пам’яті в Україні // Україна модерна. 15.04. 2017</p> <p><i>Хархун В.</i> Війна пам’яті в музеях комунізму // Україна модерна. 20.11.2014</p> <p><i>Хархун В.</i> Обробка пам’яті про комуністичні часи в новочасних польських музеях // Україна модерна.</p>	
Семінар 7	<p>Війна і культура. Плакатне мистецтво та карикатура у Другій світовій війні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні теми радянських плакатів у Другій світовій війні 2. Основні теми плакатів нацистської Німеччини на окупованих українських землях 3. Плакати в боротьбі ОУН та УПА. Ніл Хасевич. <p>Література:</p> <p><i>Маєвський О.</i> Політичні плакат і карикатура як засоби ідеологічної боротьби в Україні 1939–1945 рр. Київ, 2018. 268 с.</p> <p><i>Бабуріна Н.</i> Советский политический плакат. Москва: Советский художник, 1984. Ч. I–III. 342 с.</p> <p><i>Голомисток И.</i> Тоталитарное искусство. Москва: Галарт, 1994. 296 с.</p> <p><i>Родс Э.</i> Пропаганда. Плакаты, карикатуры и кинофильмы Второй мировой войны 1939–1945. Москва: Эксмо, 2008. 312 с.</p> <p><i>Bonnell V. E.</i> Iconography of Power: Soviet Political Posters under Lenin and Stalin. Berkeley: University of California Press, 1997. 385p.</p> <p><i>Яковлев М.</i> Техніки та алгоритми аналізу візуального матеріалу: розмежування якісних і кількісних підходів // Наукові записки НаУКМА. 2011. Том 122. С. 9–13.</p>	2
Семінар 8	<p>Війна і культура. Мемі і демотиватори</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке мемі? 	2

	<p>2. Що таке демотиватори?</p> <p>3. Поширені меми про сучасну війну росії проти України</p> <p>4. Які теми військової історії використовуються у мемах і демотиваторах</p> <p>Література:</p> <p><i>Найдьонов Л.</i> Візуальна творчість в Інтернет-спілкуванні // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України «Актуальні проблеми психології»; у 12 т. / За ред. В. Моляко. Т.12. Вип. 10. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010 ; Ч. І. 2010. С. 406–413.</p> <p><i>Брагина Н.</i> «Демотиваторы со смыслом» и наивные толкования: о соотношении вербального и визуального // Антропологический форум. 2014. № 21. С.49–65.</p> <p><i>Чаплак Я., Чуйко Г.</i> Специфіка мемів у Інтернет-просторі сучасного суспільства // Inter Conf. 2022, січень. Вип. 95. С. 337–350</p> <p><i>Пода Т.</i> Інтернет-меми як феномен інформаційного суспільства // Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. 2017. № 1 (25). С.117–120.</p> <p><i>Kulkarni A.</i> Internet Memeand Political Discourse: A Studyon the Impact of Internet Memecas a Tool in Communicating Political Satire // Journal of Content, Community& Communication. 2017. 6 (3). P. 13–17.</p>	
Підсумковий (модульний) контроль	Контрольні роботи	4
Підсумковий контроль	Консультація та ісеіт	4

Самостійна робота здійснюється у вигляді опрацювання лекційного матеріалу, додаткової літератури задля кращого засвоєння ідей, положень, концептів та фактажу навчального курсу та підготовки дослідницької роботи за проблематикою, погодженою з викладачем

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	1	Аспірант відвідує лекційне заняття, якісне веде конспект лекції	За лекції – 16
	0	Аспірант не відвідує лекцію	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	3	Аспірант ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії	За практичні заняття (семінари) – 24
	1-2	Аспірант ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі в дискусії	
	0	Пасивна участь у практичному занятті	
<i>Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)</i>	20	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є логічним. Роботу оформлено відповідного до чинних вимог.	За самостійну роботу – 20
	15-19	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє	

		<p>аналітичний та творчий підхід, знання особливостей досліджуваного явища, виклад є в цілому логічним.</p> <p>Але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.</p> <p>Роботу оформлено відповідного до чинних вимог, але є невеликі хиби в оформленні.</p>	
	9-14	<p>Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє непогане знання матеріалу, але є значна кількість недоліків різного характеру, структурні порушення, нелогічність у викладі матеріалу, нехтування приписами оформлення роботи.</p>	
	1-8	<p>Роботу подано невчасно; автор не засвоїв необхідний матеріал, не розуміє досліджуваного явища.</p>	
	0	<p>Робота взагалі не підготовлена аспірантом</p>	
Контрольні (модульні роботи)	5	<p>Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, продемонстрував глибоке</p>	<p>За контрольні роботи – 10</p>

		знання матеріалу	
	3-4	Аспірант надав вичерпні відповіді на всі питання контрольної роботи, але є незначні недоліки: деяка непослідовність у викладенні матеріалу, певні прогалини у розумінні явища, фактичні помилки.	
	1-2	Аспірант відповів не на всі питання контрольної роботи, не засвоїв необхідний матеріал.	
	0	Аспірант не відповів на жодне питання контрольної роботи чи не з'явився на контрольну роботу	
Іспит	30	Аспірант демонструє глибокі знання, дає вичерпну відповідь на екзаменаційні та додаткові питання, впевнено аргументує свою позицію.	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II
Лекції	0-9	0-7
Семінари	0-15	0-9
Самостійна робота (письмова робота – дослідницька студія)		0-20
Контрольні (модульні роботи)	0-5	0-5
Робота за модулями	0-29	0-41
Підсумковий контроль (іспит)	0-30	
Всього за курс	0-100	

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу
та шкалу ECTS

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	------------------------	--	---

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до іспиту) становить 35 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 35 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти курс навчання із зазначеної дисципліни. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії аспірант може обрати повторне вивчення дисципліни

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань з метою перевірки рівня засвоєння слухачами певних тем навчальної програми відбувається під час проведення семінарських занять. Формами поточного контролю з дисципліни «Актуальні проблеми воєнно-історичних досліджень та історичної пам'яті» є опитування, аналіз запропонованих для ознайомлення наукових статей і монографій, дискусії щодо викладених у них проблем. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підеумковий контроль передбачає дві контрольні (модульні) роботи та іспит. Контрольні роботи відбуваються у письмовому форматі, а іспит у форматі усної співбесіди в очному режимі чи режимі відеоконференції. На контрольну роботу виносяться питання, що обговорювалися під час семінарських занять. На іспит виносяться питання із запропонованого нижче переліку. За потреби ставляться додаткові/уточнюючі питання з обсягу навчального курсу.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Об'єкт, предмет і завдання воєнної історії
2. Складові воєнної історії
3. Що вивчає історія війн
4. Основні етапи глобальної військової історії. На якому етапі з'являються військові інституції на території сучасної України
5. "Порохова революція" та військова справа на землях сучасної України
6. Військові формування на території України в часи "великих імперій"
7. Нові технології та "Велика війна"
8. Військові формування часів Другої світової війни в яких воювали українці.
9. Соціальні стереотипи щодо ролі жінки у суспільстві та під час війни.
10. Жінка у війську в історичній ретроспективі

11. Жінки у Другій світовій війні
12. Жінки у сучасній війні росії проти України
13. Війна і суспільство. Наполеонівські війни та громадянська війна
14. Війна і суспільство. Перша світова - тотальна війна.
15. Війна і суспільство. Друга світова війна. Голокост. Війна на знищення.
16. Візуалізація війни. Повсякдення війни у кіно-та відеоматеріалах.
17. Війна і культура. Місце та роль фотографія у війнах XX та XXI століття.
18. Війна і культура. Плакатне мистецтво під час війни.
19. Усна історія як навчальна дисципліна і науковий методика дослідження воєнної історії.
20. Етапи розвитку усної історії. Усноісторичні проєкти в Україні
21. Методика інтерв'ювання, типи інтерв'ю.
22. Методи інтерпретації інтерв'ю та презентації усноісторичних проєктів
23. Колективна пам'ять: історія поняття, проблеми, нові підходи, Комунікативна пам'ять,
24. Сучасні теорії пам'яті.
25. Які ритуали характерні для вшанування подій військової історії
26. Церемонії вшанування подій Другої світової війни в країнах Європи
27. Культ "Великої вітчизняної війни" в сучасній Росії
28. Основні теми радянських плакатів у Другій світовій війні.
29. Основні теми плакатів нацистської Німеччини на окупованих українських землях
30. Плакати в боротьбі ОУН та УПА. Ніл Хасевич.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Слухач зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ гаранту освітньо-наукової програми, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта освітньо-наукової програми.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» (наказ № 15/1-од від 29.10.2018 року): http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022_11/637479eca39be.pdf